

Hørings svar L 183 (tillæg) – Forslag til lov om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder

Indhold

<i>43. Syddansk Universitet</i>	2
<i>44. Center for Etik og Ret i Natur og Samfund</i>	3
<i>45. Roskilde Universitetscenter, Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier</i>	4
<i>46. Dansk Industri</i>	6
<i>47. LO</i>	7
<i>48. Dansk Folkeoplysnings Samråd</i>	11
<i>49. Grønlands Hjemmestyre</i>	13
<i>50. Paraplyorganisationen for de Etniske Mindretal (POEM)</i>	15
<i>51. Advokatrådet</i>	16

43. Syddansk Universitet

20. marts 2002

Ved e-mail af 14. marts 2002 har Rektorkollegiet fremsendt Udenrigsministeriets udkast af 5. marts 2002 til Forslag til Lov om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder til høring på universitetet.

Det kan herved meddeles, at Syddansk Universitet ikke har bemærkninger til lovforslaget.

På rektors vegne
e.b.

Jørgen Schou
chefkonsulent

44. Center for Etik og Ret i Natur og Samfund

21. marts 2002

Center for Etik og Ret skal udtrykke sin tilfredshed med, at lovforslaget sikrer det planlagte Institut for menneskerettigheder en selvstændighed svarende til kravene i Paris-principperne.

Vi kan også kun være tilfredse med, at oprettelsen af Det nye Danske Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder betyder bevarelsen af de fire store forskningsenheder, der indgår i Centret.

Hvad man kan frygte er, at de etiske og retlige perspektiver, der ikke mindst må være vigtige for holocaust- og folkedrabsstudier samt for freds- og konfliktforskning, ikke vil blive regnet for væsentlige områder i den nye centerkonstruktion. Der står således intet i formålsparringen om disse etiske og retlige aspekter. Der tales kun om det empiriske forskningsarbejde i sammenhæng med en vurdering af Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske situation. Man kan frygte, at f.eks. arbejdet med formulering af det etiske grundlag for en holdning til holocaust- og folkedrab og dermed etiske retningslinjer for undervisning og oplysning om disse sager ikke findes væsentligt i det nye Center.

Helt konkret er undertegnede vejleder for en ph.d.-studerende, Thomas Brudholm, der som medarbejder ved Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier netop beskæftiger sig med det filosofisk-etiske grundlag for vores holdning til holocaust- og folkedrab. Jeg håber, at hans arbejde bliver inddraget seriøst i det nye Centers virksomhed.

Med venlig hilsen

Peter Kemp
Forskningsleder for Center for Etik og Ret
Professor, dr.theol.& phil.

45. Roskilde Universitetscenter, Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier

21. marts 2002

Formålet med etablering af det nye center angives i lovforslaget at være styrkelse af forsknings-, udrednings- og informationsvirksomheden i Danmark om internationale forhold, herunder på det udviklingspolitiske område. Dette sigte kan vi fuldt ud tilslutte os. Der er imidlertid flere elementer i forslaget, som kan modvirke en realisering af det anførte formål, og som også ud fra andre overvejelser giver anledning til bekymring.

For det første forekommer den foreslåede ledelsesstruktur unødvendig kompliceret, omkostningstung og potentielt konfliktskabende. Forslaget om en centerdirektør og en centerbestyrelse, der i visse henseender skal være overordnet de to andre direktører og bestyrelser forekommer svagt begrundet i lovforslaget. Disse ekstra instanser vil reelt svække den faglige uafhængighed for både Institut for Internationale Studier og Institut for Menneskerettigheder, idet centerledelsen efter forslaget skal indgå i prioriteringen af anvendelsen af økonomiske og menneskelige ressourcer. Samarbejdet mellem de to institutter kan sikres igennem et koordinationsudvalg med repræsentanter for ledelse og medarbejdere fra institutterne.

For det andet synes forslaget ikke at sikre en passende repræsentation i ledelsen på udviklingsforskningens område. Det bemærkes i denne sammenhæng, at (det rekonstituerede) Råd for U-landsforskning ikke skal udpege et medlem af bestyrelsen for Institut for Internationale Studier. Ingen af de instanser, der kan udpege medlemmer af bestyrelsen, kan forlods formodes at ville pege på en repræsentant for udviklingsforskningen i Danmark - heller ikke Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde, som arbejder inden for et langt bredere mandat.

For det tredje finder vi, at forslaget i sin helhed kan resultere i en svækkelse af udviklingsforskningen i sammenligning med den hidtidige situation, hvor Center for Udviklingsforskning har været en central samarbejdspartner for udviklingsforskere ved universiteterne. Specielt er vi bekymrede for, om det i forslaget nævnte samarbejde med universiteterne om forskeruddannelser kan realiseres under den nye struktur. Roskilde Universitetscenter, som har Danmarks eneste Forskerskole inden for udviklingsforskningens område, har hidtil haft et tæt samarbejde med Center for Udviklingsforskning. Et sådant samarbejde vil vi gerne videreføre med det nye Institut for Internationale Studier, men det forudsætter, at der i det nye institut er en synlig og i en vis udstrækning afgrænset enhed, med hvilken vi har et fagligt fællesskab. Det lægges der ikke op til i lovforslaget.

Det skal afslutningsvis understreges, at vi under alle omstændigheder gerne vil indgå i et samarbejde med begge de nye institutter for at bidrage til realiseringen af det i lovforslaget formulerede overordnede formål.

Med venlig hilsen,

John Degenbol-
Martinussen
Professor
Leder af Forskerskolen i
Internationale Udvik-
lingsstudier

Laurids S. Lauridsen
Professor
Faggruppeleder
Internationale Udvik-
lingsstudier

Henrik Secher Marcussen
Professor
Institutleder
Institut for Geografi og
Internationale Udvik-
lingsstudier

46. Dansk Industri

21. marts 2002

Dansk Industri har modtaget forslag til Lov om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder.

DI er meget positivt stemt overfor etableringen af et samlet udenrigspolitisk institut. Dansk Industri har gentagne gange gennem årene deltaget i debatten om forskningens kvalitet, samtidig med at DI selv har finansieret forskning og konferencer i samarbejde med flere af de berørte institutioner.

Debatten om udviklingsforskningen har især drejet sig om forskningens kvalitet, relevans og institutionelle placering. I betragtning af den massive danske udviklingsbistand finder DI, at der denne bør understøttes af en forskningsmæssig indsats på højt internationalt niveau. Det er endvidere vigtigt, at centret ikke kommer til at virke i et forskningsmæssigt tomrum. DI konstaterer derfor med tilfredshed, at det i loven eksplicit fremgår, at centret skal have international forankring. DI ser dog gerne, at det også klart fremgår at centret skal fungere i tæt samarbejde med de øvrige relevante forskningsmiljøer i Danmark.

Af lovforslaget fremgår, at der i forhold til Institut for Internationale Studier opereres med en smal bestyrelse uden "eksterne" brugere, som f.eks. dansk erhvervsliv. DI anerkender, at gruppen af potentielle aftagere og interessenter er meget bred, hvorfor det kan være svært at udpege eller fravælge bestyrelsesmedlemmer som måtte have en interesse i instituttets aktiviteter. DI skal derfor opfordre til, at der snarest tages initiativ til at nedsætte et råd eller udvalg hvorved dialogen med instituttets brugere kan finde sted.

Hans Peter Slente
Afsætningspolitisk chef

Jens Berthelsen
Chefkonsulent

47. LO

22. marts 2002

Udenrigsministeriet har ved skrivelse af 8. marts 2002 fremsendt udkast til lovforslag om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder, idet man har anmodet om LO's eventuelle bemærkninger hertil.

I den anledning skal LO fremsætte følgende bemærkninger:

Overordnede bemærkninger:

LO har med tilfredshed noteret, at regeringen har taget den massive inden- og udenlandske kritik til efterretning, for så vidt angår beslutningen om helt at nedlægge det eksisterende Center for Menneskerettigheder. Imidlertid kan den foreslåede konstruktion efter LO's opfattelse give anledning til bekymring om, hvorvidt den reelle uafhængighed bevares fuldstændigt.

Endvidere finder LO det beklageligt, at nævnet for Etnisk Ligestilling nedlægges uden nogen som helst begrundelse, ligesom den brede offentlige deltagelse i øvrigt begrænses.

Bemærkninger til lovforslagets indhold:

1. Den overordnede struktur for det foreslåede Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder.

LO finder ikke, at der er saglig begrundelse for at lægge det eksisterende Center for Menneskerettigheder ind under det nye center. Det nye Institut for Menneskerettigheder skal ifølge lovforslaget og dets bemærkninger fortsat være fagligt uafhængigt, hvorfor der ikke ses grundlag for at ændre ved den eksisterende struktur, hvor uafhængigheden er uomtvistet.

Derimod finder LO ikke, at den foreslåede struktur for Centeret for Internationale Studier og Menneskerettigheder sikrer fuld uafhængighed for de to institutter. Der henvises herom til bemærkningerne nedenfor under pkt. 3 vedrørende det foreslåede Institut for Menneskerettigheder.

2. Det foreslåede nye Center for Internationale Studier.

Ifølge de almindelige bemærkninger til udkast til lovforslaget skal der lægges vægt på aktiviteter, der har betydning for politiske aktører, offentligheden og den offentlige debat.

På den baggrund er det beklageligt, at det tidligere repræsentantskab, som var en del af Danske Udenrigspolitisk Institut nedlægges, hvilket ikke er begrundet i bemærkningerne.

Det bemærkes i den forbindelse, at LO og andre brugere, herunder fra arbejdsmarkedet, har

siddet i dette repræsentantskab.

Den nye smallere struktur kan ikke forventes at gavne det nye instituts anseelse blandt naturlige samarbejdspartnere.

Hertil kommer, at der skabes en ubalance i forhold til det nye Institut for Menneskerettigheder, hvor der efter udkast til lovforslaget nedsættes et særligt råd med bredere deltagelse.

3. Det foreslåede Institut for Menneskerettigheder.

Instituttets uafhængighed

LO har bemærket, at det i udkastet til lovforslagets bemærkninger under § 7 er anført, at det skønnes, at “det nye institut kan fortsætte det Danske Center for Menneskerettigheders status som national menneskerettighedsinstitution i overensstemmelse med de internationale principper for sådanne institutioner, Paris-principperne”.

Dette er således alene regeringens skøn, som man tilsyneladende ikke har rådført sig med FN eller andre anerkendte internationale aktører om. LO skal opfordre til, at der skabes klarhed over dette forhold, samt sikkerhed for at den internationale anerkendte uafhængighed bevares.

I relation til uafhængigheden er der flere forhold, som efter LO's opfattelse giver anledning til alvorlig bekymring :

Ifølge lovforslagets §§ 5 og 9 skal der etableres en overordnet centerbestyrelse og en centerdirektør, som har ansvaret for centerets økonomi og forvaltning. Disse begreber er ikke defineret i detaljer i hverken lovtekst eller bemærkninger.

Det siger imidlertid sig selv, at fordelingen af det samlede centers ressourcer på de to institutter har stor betydning for, hvilke opgaver disse hver især kan varetage og prioritere i blandt. Med andre ord får det overordnede center herved en ikke ubetydelig indflydelse på, hvilke opgaver, der skal varetages. Dette skaber efter LO's opfattelse unødigt tvivl om den reelle uafhængighed for Instituttet for Menneskerettigheder.

Det bemærkes endvidere, at der i bemærkningerne - ligeledes uden nærmere begrundelse - er lagt op til åremålsansættelse af direktøren. Det er almindelig anerkendt, at dette ikke er egnet til at sikre uafhængighed.

Instituttets opgaver

Det fremgår af udkastets lovforslag § 2, stk. 2, nr. 4, at det foreslåede Institut for Menneskerettigheder foruden at varetage de opgaver det eksisterende Center for Menneskerettigheder varetager i dag, tillige skal varetage de opgaver, der ved direktiv 2000/43 artikel 13 skal varetages af et af medlemsstaterne udpeget organ.

Uden på forhånd at udelukke det nye instituts mulighed for at varetage denne opgave, bemærker LO, at regeringen herved politisk tager stilling til, hvor disse opgaver skal placeres.

Dette til trods for, at der under Ministeriet for Flygtninge, Integration og Indvandrere er nedsat et ligebehandlingsudvalg, hvis kommissorium netop er at tage stilling til, hvorledes direktivet, herunder artikel 13, skulle udmøntes i dansk ret.

Regeringen vælger således på forhånd at fravælge mulighederne for at tage gode, saglige, funderede råd fra dette udvalg i betragtning. Dette finder LO stærkt beklageligt

4. Nedlæggelse af Nævnet for Etnisk Ligestilling.

Ved udkastets lovforslag § 12, stk. 3, nedlægges Nævnet for Etnisk Ligestilling.

Dette er slet ikke begrundet i lovforslagets bemærkninger.

LO bemærker, at Nævnet for Etnisk Ligestilling i dag varetager en række overordentlig væsentlige opgaver vedrørende etniske minoriteters forhold i Danmark, herunder den etniske ligebehandling og arbejdet mod diskrimination. LO mener, at den holdningsbearbejdende og oplysende del af integrationsudfordringerne er utroligt centrale - specielt i forhold til dagligdagen på arbejdspladserne. Vi kan ikke bakke op om at fjerne den statslige indsats på dette område.

Nævnet er bredt sammensat med repræsentanter for diverse etniske minoriteter, arbejdsmarkedets parter m.v. Netop dette "møde" anser LO for een af Nævnets helt centrale styrker.

Når bortses fra den omtalte implementering af EU-direktivet, er det ganske uomtalt, om og i givet fald hvem, der skal varetage disse interesser fremover. Dette er stærkt beklageligt.

Sammenfattende:

Sammenfattende må LO opfordre regeringen til nøje at overveje, om der er behov for dette lovforslag, i særdeleshed nedlæggelsen af Nævnet for Etnisk Ligestilling samt inddragelse af det eksisterende Center for Menneskerettigheder under det forslåede nye center.

LO skal endvidere opfordre regeringen til som minimum at sikre følgende,

- at der på international side ikke vil stilles tvivl om det nye institut for menneskerettigheders uafhængighed,
- at der sker en langt bredere inddragelse af offentlige brugere, herunder arbejdsmarkedets parter,
- at man afventer ligebehandlingsudvalgets betænkning forud for, at der tages beslutning til, hvilket organ der skal bistå ofre for racediskrimination m.v.

Med venlig hilsen

Hans Jensen

48. Dansk Folkeoplysnings Samråd

25. marts 2002

Samrådet takker hermed for mulighed for at afgive høringssvar til "Forslag om Lov om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder".

Dansk Folkeoplysnings Samråd vil i henhold til sin rolle som civilsamfundsorganisation alle forholde sig til nyordningen med Institut for Menneskerettigheder i det nye Center.

Folkeoplysningen i Danmark hviler på ideer om at styrke mennesker til engagement i et demokratisk samfund og dermed også værne om menneskerettigheder. Samrådet repræsenterer en stor foreningsvirksomhed i det danske civilsamfund. Samrådet lægger derfor vægt på, at nyordningen sikrer

a) "Pariser-princippet" for en national dansk institution for menneskerettigheder, herunder "at den er uafhængig af regeringen og ikke er underlagt nogen økonomisk kontrol, der kan have indflydelse på dens uafhængighed".

b) fortsat praktisk samvirken med bl.a. den danske foreningsverden om viden og praksis for menneskerettigheder som grundlag for udvikling af demokrati i Danmark og i verden.

Dansk Folkeoplysnings Samråd skal konkret pege på følgende væsentlige forhold:

1. **Økonomisk uafhængighed.** Den nye ledelsesstruktur med centerbestyrelse og centerdirektør med ansvar og kompetence for centrets økonomi og forvaltning (jf. § 5 og § 9) må ikke i sine realiserede forskrifter, struktur eller praksis kompromittere "Pariser-princippet" om uafhængighed for en national institution for menneskerettigheder. For eksempel må centerstrukturen ikke hindre indgåelse af relevante samarbejder for det enkelte institut, og ressourcer fra indtægtsdækket virksomhed (jf. § 4) skal som helhed anvendes efter deres formål inden for det relevante instituts aktivitetsområder.
2. **Folkelig forankring.** Samrådet værdsætter at Rådet for menneskerettigheder bevares, jf. også Pariser-princippet om "... pluralistisk repræsentation af alle samfundskræfter i det civile samfund ..." Samrådet finder det af afgørende betydning, at et nationalt institut for menneskerettigheder forankres til bredden af civilsamfundsorganisationer, incl. den forventede udvidelse af medlemskredsen for Rådet. Det giver størst udbytte og relevans for formålet og for alle involverede parter.
3. **Oplysningsvirksomhed.** Samrådet finder det af stor værdi at der er en solid oplysningsvirksomhed om menneskerettigheder, som foreningslivet i bred forstand kan trække på. Undervisning, rådgivning, information og anden samvirksomhed mellem civilsamfundet og Institut for Menneskerettigheder skærper nødvendig bevidsthed om væsentlige spørgsmål i et demokrati. Oplysningsvirksomheden skal række langt videre end til forskere og eksperter, så der og så sker en ind-

holdsmæssig folkelig forankring af debat og bevidsthed om menneskerettigheder. Biblioteksfunktioner må være frit og direkte tilgængelig for borgere og institutioner og med kvalificeret betjening af bredden i målgrupper.

Ved den praktiske gennemførelse af lovforslaget kræves stor opmærksomhed og omhyggelighed med overholdelse af ånd og bogstav i ”Pariser-principperne”, og Samrådet forventer alle involverede parters konstruktive bidrag til at sikre dette.

p.v.a.

Dansk Folkeoplysnings Samråd

Med venlig hilsen

Christel Schaldemose
Sekretariatsleder

49. Grønlands Hjemmestyre

3. april 2002

I fortsættelse af mail af 20. marts 2002 skal vi oplyse, at sagen har været forelagt for landsstyret, og at Grønlands Hjemmestyre herefter kan bemærke følgende til lovforslaget:

Ifølge lovforslagets § 13 skal loven ikke gælde for Færøerne og Grønland.

Imidlertid vil de to institutter få opgaver, der ifølge hjemmestyreloven er rigsmyndighedsopgaver i relation til Grønland:

Institut for Internationale studier

Ifølge hjemmestyrelovens § 11 har rigsmyndighederne ”afgørelsen i spørgsmål, der angår rigets forhold til udlandet.”

Instituttet bør derfor også kunne udføre opgaver om dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik vedrørende Grønland, således som også Dansk Udenrigspolitisk Institut har gjort det, jf. instituttets ”Thule-rapport” (Grønland under den kolde krig, 1997). Loven om Dansk Udenrigspolitisk Institut er gældende for Grønland.

I henhold til bekendtgørelsen vedr. Dansk Udenrigspolitisk Institut har hjemmestyret været repræsenteret i Dansk Udenrigspolitisk Instituts repræsentantskab.

Der er ikke foreslået noget repræsentantskab for Instituttet. Hjemmestyret bør imidlertid fortsat have for at blive repræsenteret i et repræsentantskab eller i bestyrelsen.

Institut for Menneskerettigheder

Ifølge hjemmestyrelovens § 10 er hjemmestyret ”undergivet de forpligtelser, der følger af traktater og andre internationale regler, som til enhver tid er bindende for riget”.

Dette gælder også menneskerettighedskonventioner, der er ratificeret uden forbehold for Grønland. Når Danmark i henhold til forskellige menneskerettighedskonventioner afrapporterer om menneskerettigheder i Danmark afrapporteres således også om forhold i Grønland. Dette sker i nært samarbejde mellem Udenrigsministeriet og Hjemmestyret, ligesom Hjemmestyret også har et samarbejde med Det Danske Center for Menneskerettigheder.

I henhold til ”Paris-principperne” vedtaget af FNs generalforsamling i 1993 har Danmark forpligtet sig til at have en national institution til at fremme og beskytte menneskerettigheder. Denne forpligtelse må også omfatte også Grønland, jf. hjemmestyrelovens § 10.

Høringssvar L 183

Forslag til lov om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder

Instituttets virksomhed bør derfor også omfatte Grønland og Grønlands Hjemmestyre bør være en af de myndigheder og organisationer, der repræsenteres i Rådet for Menneskerettigheder, der skal oprettes i henhold til lovforslagets § 7.

Lovforslagets § 2, stk. 2, nr. 4 (at fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling p.gr.a. race eller etnisk oprindelse) gennemfører EU-direktiv 2000/43 om gennemførelse af princippet for ligebehandling. Grønland er ikke omfattet af EU-direktivet, men er i forvejen omfattet af menneskerettighedskonventioner mhp. at hindre diskrimination p.gr.a. race, etnisk, nationalt eller religiøst tilhørsforhold mv. Det forekommer derfor rimeligt, at denne bestemmelse også sættes i kraft for Grønland, således at også borgere i Grønland kan klage over forskelsbehandling til Institut for Menneskerettigheder.

Proceduren omkring lovforslaget

Selv om sagen er hastende, er især spørgsmålet om Institut for Menneskerettigheders mulige funktioner i forhold til Grønland et anliggende, der bør forelægges for Landstinget. Dette vil være muligt, hvis der indarbejdes en sædvanlig anordningsbestemmelse i lovforslaget, således at loven ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Grønland.

Ifølge lovforslagets § 13 skal loven træde i kraft pr. 1. januar 2003, bortset fra § 2, stk. 2, nr. 4, hvis ikrafttræden fastsættes af udenrigsministeren. Hvis et evt. anordningsforslag forelægges for Landstinget på efterårssamlingen 2002, vil anordningen kunne træde i kraft samtidig med loven.

-o-

Grønlands Hjemmestyre skal på denne baggrund udtale følgende:

1. At lovforslagets § 13 foreslås ændret, således at loven ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Grønland.
2. At Hjemmestyret bør repræsenteres i bestyrelsen for Institut for Internationale Studier, eller der bør oprettes et repræsentantskab i tilknytning til Institutet, hvor Hjemmestyret kan repræsenteres.
3. At Hjemmestyret bør repræsenteres i Rådet for Menneskerettigheder.

Med venlig hilsen

Adam Worm

50. Paraplyorganisationen for de Etniske Mindretal (POEM)

5. april 2002

POEM er som organisation glad for at blive hørt om områder, der falder ind under organisationens arbejdsfelt, men det er vanskeligt eller umuligt for organisationen (der bygger meget af sit arbejde på frivillige netværk) at kunne fremkomme med hørings svar med så kort varsel.

Derfor har det ikke været muligt for POEM at komme med et fornuftigt hørings svar inden for den fastsatte frist.

Generelt mener POEM at den politiske kontekst, som Centret for Internationale Studier og Menneskerettigheder er blevet til i, ikke er gavnlig for den fremtidige integration i Danmark.

Med venlig hilsen

Peter Lindblad
Sekretariatschef POEM

51. Advokatrådet

8. april 2002

Som det vil være Udenrigsministeriet bekendt rettede Advokatrådet i brev af 17. januar 2002 henvendelse til statsminister Anders Fogh Rasmussen i anledning af regeringens planer om nedlæggelse af Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Hovedsynspunktet i henvendelsen var, at der i Danmark bør være en uafhængig menneskeretsinstitution som opfylder de såkaldte Paris-principper.

Advokatrådet har med tilfredshed noteret sig, at der nu – indenfor rammerne af et Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder – etableres et Institut for Menneskerettigheder med et arbejdsområde og en uafhængighed som efter Advokatrådets opfattelse fuldt ud lever op til ”Paris-principperne”.

I lovforslagets §7, stk. 5 forudsættes oprettet et Råd for Menneskerettigheder, hvis medlemmer skal repræsentere et bredt udsnit af særligt interesserede organisationer, myndigheder og enkeltpersoner.

For god ordens skyld bemærkes i den anledning, at Advokatrådet fortsat vil være interesseret i at deltage aktivt i dette arbejde.

Herudover giver det foreliggende lovforslag ikke Advokatrådet anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Jon Stokholm